

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Casvum Conscientiæ

Continens Praxim exactissimam De Censvris Ecclesiasticis, Aliisque Poenis, & Canonicis impedimentis, in Septem Libros distributus ...

Sayer, Gregory

Venetiis, 1627

xxvij. De casibus, in quibus percutiens Clericum, vel Monachum, excommunicationem non incurrit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13883

doloſe, hoc eſt, quando ex intentione nolunt obuiare, cognofcentes ſe abſque periculo ac damno poſſe obuiare, etiam excommunicati ſunt; ſi uero hoc non faciunt dolo ſe, ſed quia nolunt ſe immiſcere rumoribus, uel ex timore, etiam irrationabili uel ex negligentia non prohibent, tenent communiter Doctores, quod non ſint excommunicati, arg. d. cap. Quarta, ubi Ioan. Andr. in Nouella, docet neminem in hunc, aut alium Canonem incidere, niſi ſit in dolo. Idem tenent Ioan. de Lignan, quem refert, ac ſequitur Angelica uerbo excom. 5. num. 35. Palud. 4. d. 18. q. 3. art. 3. Anton. 3. par. tit. 25. cap. 1. 8. Tertio Notandum. Sylueſt. uerbo, excom. 6. num. 3. uerſ. Quinto, Tabiena uerbo, excom. 5. Caſu 1. nu. 38. Caiet. uerbo excom. c. 10. uerſ. Primo, & Nauar. in Manual. c. 27. nu. 78. uerſ. ſexta. Coſmus Philarchus, ubi ſupra.

25 *Demum* qui nec percutit, nec mandat, ſed ratam habet percuffionem nomine ſuo factam, puta, cum eius contempſione famulus, aut amicus Clericum inimicum ſuum percuffit, & ille poſtea ratam percuffionem illam habeat, excommunicatus eſt, quia ratiſ habitio mandato comparatur, reg. Ratiſ habitio de reg. iur. lib. 6. debet tamen ratiſ habitio eſſe illius, in cuius gratiam percuffio eſt facta, & qui mandare potuit, ut recte Ioseph. Angles annotauit, loco inferius citato; ſecus, ſi non ſit facta percuffio nomine eius, tunc enim licet eam ratam habeat, non tamen eſt excommunicatus, quamuis peccet mortaliter * cap. cum quis, & ibi glo. in uerbo, tuo nomine, de ſent. excom. Pala. 4. diſt. 18. q. 3. art. 3. Rich. 4. diſt. 18. art. 11. q. 5. Hoſienſ. in Summa, lib. 5. tit. de ſent. excom. nu. 9. uerſ. ſecundo quarto, in fine. Summa Aſtenſis, par. 2. lib. 7. tit. 3. art. 2. q. 15. Anton. 3. par. tit. 25. c. 1. uerſ. Tertio notandum. Angelica, uerbo, excommunicatio, 5. num. 37. Sylueſt. uerbo, excom. 6. nu. 5. uerſ. Tertio, in fine Tabiena, uerbo, excom. 5. caſu. 1. nu. 43. uerſ. ſed quid dicendum. Caiet. uerbo, excom. cap. 10. uerſ. Primo, & Nauar. in Manual. c. 27. nu. 78. uerſ. Sexto. Ioseph. Angles, in floribus 4. Sent. in quaſtione de excommunicatione, art. 5. d. difficult. 3. Concluſ. 4. Coſmus Philarchus lib. 3. de offic. Sacerd. cap. 33.

A D D I T I O.

* Adde. Sed & aliquando incurritur cenſura excommunicationis offendendo etiam conſanguineos perſonæ alicuius eccleſiaſticae cauſa eiuſdem eccleſiaſticae perſonæ; & primus quidem caſus eſt in c. ſciant cuncti: de elec. in 6. ubi ipſo iure excommunicatus eſt grauans conſanguineum clericum, qui noluit eligere eum pro quo idem rogatus fuerat. Secundus eſt in c. quicumque: de ſent. excom. in 6. nempe, quando iudex dat licentiam ſubditis offendendi iudicem eccleſiaſticum, qui ſententiam tulit contra praefatum iudicem laicum. Tertius caſus eſt in clem. 2. eo. tit. cum ibi notat: in uerbo, Quomodo libet: ubi gl. dicit, grauantes etiam conſanguineos clericorum in rebus uel in perſonis incurſere excommunicationem qua ibi infligitur contra dominos cogentes clericos celebrare in loco interdicto.

De caſibus, in quibus percutiens Clericum, uel Monachum excommunicationem non incurrit.

Cap. XXVII.

S Y M M A R I V M.

- 1 Clericum percutiens in aliquibus caſibus excommunicationem non incurrit.
- 2 Clericum percutiens in laicali habitu incedentem, quem probabiliter Clericum eſſe ignorat, excommunicatus non eſt.
- 3 Clericum habitu clericali incedentem percutiens quem talem eſſe ignorabat, in excommunicationem non incidit.

- 4 Ignorantia probabilis quando a poena excuſat.
- 5 Clericum percutiens, quem ex ignorantia probabiliter ſcitum eſſe credidit, quando excommunicationem incurrit.
- 6 Percutere uolens laicum, ſed errans in perſona, clericum percutit, an, & quando excommunicatus ſit.
- 7 Clericum percutiens, niſi de clericatu in tonſura, veſtibus, aut in qualitate negotiorum oſtendentem, poſtquam a diacono ter monitus non ſe emendauerit, in excommunicationem non incidit.
- 8 Clericum percutiens arma ferentem, nec tertio monitus ſe emendatum, excommunicationem non incurrit.
- 9 Clericum percutiens negotia ſecularia exercentem poſt prelati ſui admonitionem, excommunicatus non eſt.
- 10 Clericum conuictum, nec habitum, nec tonſuram deſerentem percutiens, in excommunicationem non incidit.
- 11 Clericum cauſa correctionis percutiens excommunicatus non eſt.
- 12 Epicoſus clericos ſibi ſubditos, per alium clericum, & per ſeipſum uerberare poteſt.
- 13 Prelati Epicoſo inferiores, ſubditos ſibi clericos, aut religioſos, per ſeipſos uerberare, et per quoscuſque capere, et detinere poſſunt.
- 14 Magiſter diſcipulos ſuos clericos diſcipline, & correctionis cauſa licite uerberare poteſt.
- 15 Presbiter, uel alius officialis Eccleſiae, clericos diuini officium perturbantes, abſque incurſu excommunicationis percutere poteſt.
- 16 Pater familias clericos ſuos domeſticos percutiens, an, & quando excommunicatus cenſeri debet.
- 17 Clericum percutiens, ut uim ui repellat, cum moderamine inculpatae tutelae, excommunicatus non eſt, et quatenus rei ſit ratio.
- 18 Moderamen inculpatae tutelae quando cenſendum.
- 19 Clericum de domo ſua uolenter repellens, non ualens abire domus ſuae poſſeſſionem recuperare, excommunicationem non incurrit.
- 20 Clericum uerberans cauſa deſenſionis, licet aliquantulum cedat modum inculpatae tutelae, excommunicatus non eſt, dummodo doloſus abſit.
- 21 Clericum inuaſorem ſui percutiens, quem fugiendo euadere poterit, nec tamen fugit, excommunicationem non incurrit.
- 22 Laicus duellum a clerico illum prouocante acceptare non debet.
- 23 Clericum cum uxore, matre, ſore, filia, uel cum alia perſona ſibi propinqua inueniens, eumque percutiens, excommunicatus non eſt.
- 24 Mulier impetrata a clerico de turpitudine, qui eam iniuſe tangit, ſi eum cum moderamine inculpatae tutelae percutiat, excommunicationem non incurrit.
- 25 Manus uolentis in clericum de mandato ſui Prelati inueniens, eum capiſſe, uel detinendo, excommunicatus non eſt.
- 26 Clericum Prelatus per laicum torquens, aut uerberans, excommunicatus non ſit, peccat tamen.
- 27 Clericus in malo perſeuerans, qui aliter compeſci nequit, a quouis laico capi, & ligari poteſt, ut ſuo prelato preſentetur.
- 28 Familia poteſtatis ſeui officialis clericum de nocte reperenti, ſi clericum capiat, ut illi prelato ſuo preſentet, excommunicationem non incurrit.
- 29 Clericus in delicto deprehenſus, per 24. horas detineri poteſt, ut docentur teſtes, ne ſit locus inſpirationi.
- 30 Clericum realiter degradatum, percutiens, excommunicatus non eſt, ſecus autem ſi uerbaliter tantum degradatum percutiat.

- 31 Clericum bigamum in minoribus existentem percutiens, excommunicatus non est, quamvis secus si cum secunda in sacris contraxerit, & que huius rei sit ratio.
- 32 Religiosus, quamvis bigamus, privilegio canonis gaudet, ideoque eum percutiens, excommunicationem incurrit.
- 33 Clericum percutiens, quoties percussio illa mortale peccatum non est, excommunicationem non incurrit.
- 34 Clericum non ex odio, vel invidia, sed iocosa leuitate percutiens, excommunicatus non est.
- 35 Officiales Principum turbam arcentes, & clericos percutientes, ab excommunicatione excusantur, & quare.
- 36 Clericum ex equo deponens, & equum tollens, ut sic persequentem se fugiat, excommunicatus non est.
- 37 Clericum violenter includens, ne ab inimicis suis ladatur, excommunicationem non incurrit, & quare.

Quamvis percutiens Clericum regulariter excommunicatus sit, excipiuntur tamen quidam casus, in quibus percutiens Clericum in Canonem cap. si quis suadente diabolo, 17. q. 4. non incidit; & hoc ideo, quia non fit suadente diabolo, ut dicit textus; vel quia non est manus violenta, vel iniuriosa, ut communiter tradunt DD. Casus autem sunt istius;

Primus est, Percutiens Clericum incedentem in habitu laicali, quem ignorabat probabiliter esse Clericum, puta quia nutiebat comam, nec tonsuram deferebat, nec aliquid de Clericatu ostendebat, cap. si vero 2. & ibi gloss. in verbo ignorauerit de sent. excomm. S. Thom. in addit. 3. par. q. 24. art. 1. Hostiens. in Summa, lib. 5. tit. de sentent. excomm. num. 4. §. super illo Canone, vers. Primo, Summa Astensis, par. 2. lib. 7. tit. 3. art. 1. q. 1. Rich. 4. dist. 18. ar. 11. q. 5. S. Anton. 2. parte, tit. 2. §. cap. 1. §. Quarto notandum, vers. primo, Syluest. verbo, excomm. 6. num. 6. §. Secundo, Caier. verbo excomm. cap. 10. §. Nota Sexto, vers. Quintus Sotus 4. dist. 22. q. 2. artic. 3. Concluf. 5. Nauar. in Manual. cap. 27. nu. 80. Ioseph. Angles in floribus, 4. Sent. in quaest. de excommunicatione, art. 5. diff. 2. Concluf. 2. Cosmus Philarchus lib. 3. de officio Sacerd. cap. 33. Sebast. Medicus par. 2. Summa, tit. 9. q. 78. num. 39. Couar. in cap. alma mater, par. 1. §. 10. nu. 1. §. vers. septimo, de sent. excomm. lib. 6. qui addit etiam hoc procedere etiam si malo animo talem percussit. Dixi, Si ignorabat probabiliter, quia secus esset si ignorantia erat crassa, puta si vidit tonsuram, & tamen non putabat esse Clericum; quod si dubitaret, proprio iuramento se purgare potest; quod si iurare noluerit quod ipsum esse Clericum ignorabat, tunc praesumitur contra eum, ex quo iurare renuit, & ideo tanquam excommunicatus vicandus est, donec per Sedem Apostolicam absoluitur, d. c. si vero 2. & DD. citati. vbi autem ignorabat probabiliter, etiam si Clericum occideret, non erit excommunicatus, ex Innocen. & Ioan. Andr. in d. cap. si vero 2. & Hostiens. & Innoc. in cap. cum non ab homine, de iudic. & Syluest. vbi supra. Immo etiam si Clericus ille habuit habitum Clericalem, sed tamen percuteus, eum non videbat, quia erat de nocte, & hoc non solum quando percuteus dabat operam rei licite, puta defensionem reru suarum, ut putat Sylu. sed etiam si rebus illicitis operam daret, ut Nauar. vbi supra, contra Syluest. annotauit, & re-
ctus, quia ignorantia contingens in ea, cuius causa excommunicationis poena iure indicta est, omnino ab ea poena excusat, quippe, qui facit quoad illam qualitate inuoluntarium; vnde cum poena haec non nisi ex peccato mortali incuratur, & peccatum esse nequit, nisi sit voluntarium, id vero quod procedit ex ignorantia probabili, voluntarium esse non potest, iuxta doctrinam philosophi, 3. Ethicor. cap. 1. & §. & S. Thom. 1. 2. quaest. 76. consequenter ignorantia probabiliis qualitatis illius, ob quam poena illa iure imposita est, ab huiusmodi poena excusat, ut laicus tradit Couar. in d. §. 10. numero 12, 13, 14. & 15. Qua de

causa Ioann. de Lignano tractat. de censur. Eccles. ait. Ad hoc vt quis in Canonem incidat, oportet, vt intendat actualiter, vel virtualiter percutere Clericum. Vnde, si quis volens percutere Titum Clericum, sciens ipsum esse Clericum, percussit Petrum Clericum existimans esse Titum, percuteus iste Canonis censuram incurrit; Cum hic nulla contingat ignorantia, qua percussorem constituat inuoluntarium quoad Clerici percussorem, & iniuriam. Sic etiam percuteus Clericum, etiam si probabili ignorantia crediderit esse laicum, in censuram huius Canonis incidit, quoties is eum animo habuerit, vt nihilominus percuteret illum, si sciret illum Clericum esse; Nam ignorantia ista non est causa actus inuoluntarij in hoc casu; immo virtualiter censetur velle percutere Clericum, & ideo nequaquam excusat a poena Canonis, vt eruditè, & subtiliter colligit Couar. in cap. alma mater, par. 1. §. 10. nu. 15. vers. Decimo, de sent. excomm. lib. 6. ex doctrina S. Thomae, 1. 2. q. 76. art. 1.

6. Hinc concordari possunt Doctores, quorum aliqui, vt Alan. quem refert, & sequitur gloss. in c. si vero, 2. in verbo ignorauerit, in fine, de sent. excomm. & Hostiens. ibidem, & Syluest. verbo, excommunicatio, 6. num. 6. §. sciendum est quarto, vers. sic. secundo, dicunt, quod qui vult percutere Petrum laicum, errans in persona, Andream Clericum percussit existimans illum esse Petrum laicum, excommunicatus sit; Alij vero, vt Tancred. Ioan. Andr. Bernard. Ioan. de Lignano. Rodon. in d. c. si vero, 2. Astensis in Summa par. 2. lib. 7. tit. 3. art. 2. quaest. 3. Anton. 3. par. tit. 25. cap. 1. §. Quarto notandum, & Couar. d. §. 10. numer. 15. vers. No no. dicunt non esse excommunicatum, qui percuteus Clericum quem credit laicum. Qui DD. facile reconciliari possunt, dicendo veram esse Alan. & ceterorum opinionem, quoties ille percussor, ita erat affectus animo, vt nihilominus percuteret illum Clericum, si nouisset eum Clericum fuisse: E contra vero sententia: Tancredi, & aliorum vera erit, quoties percussor ita animo affectus erat, vt Clericum illum non percussisset; si Clericum, & non laicum illum fuisse credidisset; quo modo, & sensu intelligi debet hic casus primus a nobis positus: At vero intendens percutere Clericum, si laicum tantum percuteat, etiam si laicus ille tonsuram deferebat, verè tamen Clericus non erat excommunicatus non est percussor, quamvis Clericum percussisset intendebat, & credebatur, ex Ioan. de Lignano, Hostiens. in Summa, Bernard. & Raym. quos referunt, & sequuntur Summa Astensis par. 2. lib. 7. tit. 3. artic. 2. quaest. 30. & 32. Anton. 3. par. tit. 25. capitul. 1. §. Quarto Notandum, & Syluest. verbo, excommunicatio, 6. num. 6. Notab. 4. vers. ficul. Secundo. Quia non debet quos iudicari secundum quod intendit, sed secundum quod facit, & idem docent Feder. conf. 13. & Panorm. in cap. si vero, 2. nu. 7. de sentent. excomm.

7. Secundus est, Percutiens Clericum in habitu laicali incedentem, nec aliquid de Clericatu ostendentem in modo tonsurae, vel in forma vestimentorum, vel in qualitate negotiorum, & ter monitum per dioecesanum, se non corrigentem non est excommunicatus, cap. contingit, 2. de sentent. excomm. Richard. 4. dist. 18. art. 11. quaest. 5. Hostiens. in Summa, lib. 5. tit. de sentent. excomm. num. 4. §. super illo, vers. Tercio, Summa Astensis, par. 2. lib. 7. tit. 3. artic. 1. quaest. 1. vers. Tercio, S. Anton. 3. par. tit. 25. c. 1. §. Quarto notandum, vers. Secundo, Syluest. verbo, excomm. 6. num. 6. Notab. 4. vers. ficul. Tercio, Tabiena, verbo, excomm. 5. casu 1. numero 24. vers. ficul. primus, & Nauar. in Manual. cap. 27. nu. 80. vers. Tertia. Ioseph. Angles, in florib. 4. sentent. in quaestione de excommunicatione, artic. 5. diff. 2. Concluf. 3. & Cosmus Philarchus lib. 3. de officio Sacerdotis, ca. p. 33. & hoc procedit etiam si sciat esse Clericum; & sufficit quod sit admonitus ab Episcopo, vel a proprio praelato, nec potest fieri ista monitio per iudicem secularem, aut quemcumque alium, vt notant Panorm. in d. cap. contingit, 2. numer. 5. de sentent. excomm. & Syluest. vbi supra, & colligitur ex dict. capitul. contingit, 2. in illis verbis, in Dioecesi tua, & in illis verbis *A te communiti*, hoc est, ab Episcopo Dioe-

fano, vel alio praelato suo proprio, habente iurisdictionem episcopalem in Clericum illum, & facit cap. in audientia, in illis verbis *A praelatis propriis*, de sentent. excommunicat. Non tamen sufficit vna monitio pro tribus, quia ius requirit, vt tertio moneatur, in d. capit. in audientia, & capit. contingit, 2. de sentent. excommunicat. vbi autem ius requirit trinam monitionem, non satis est vna, iuxta ea quae tradunt gloss. in Clement. prim. 1. in verbo Tertio, de vita, & honest. Cleric. & Ioann. Andr. in capitul. ex tua, de Cleric. non resid. & Sylu. vbi supra. Sufficit autem monitio generalis, puta, quod Episcopus promulgat edictum, vt omnes Clerici reassumant habitum intra mensem, nec requiritur specialis; sic Rosella in verbo, excommunicatio, 2. §. Tertio, & Syluest. verbo, excommunicatio, 6. numero sexto, Notab. 4. versicul. Tertio, quia textus in capitul. in audientia, & capitul. contingit, 2. de sentent. excommunicat. non requirunt specialem vt putat Tabiena, vbi supra verbo, excommunicatio, 5. casu 1. numero vigesimoquarto, versicul. primus, in fine, & vbi iura volunt fieri specialem, expriment illam, vt in Clem. 1. de vita & honest. Cleric. & c. Constitutionem, de sent. excom. lib. 6.

8 *Tertius est*, Percutens Clericum, qui contempro habitu Clericali fert arma, & tertio monitus non emendatur, capitul. in audientia, de sentent. excommunicat. non excommunicatur. Panormitan. in dict. capitul. in audientia, numero 3. & 4. Hostiens. in Summa, libro 5. tit. de sentent. excommunicat. numero 4. §. super illo, versicul. Secundo, Summa Astensis, parte, 2. libro 7. titul. 3. articul. 1. questione 1. versicul. Secundo, Syluest. verbo, excommunicatio 6. numero sexto, Notab. 4. versicul. Quarto, Tabiena, verbo, excommunicatio, quinto, Casu 1. numero vigesimo quinto, versicul. Secundus Richard. 4. dist. 18. articul. 11. quest. 5. & Nauarr. in Manual. cap. 27. num. 80. versicul. Quarta, vbi ait non sufficere vnam, sed trinam monitionem requiri; qui vero percuteret talem, antequam esset admonitus excommunicationem incurreret, ex Panorm. in d. capitul. in audientia num. 2. de sentent. excommunicat. Cosmus Philarchus tamen lib. 3. de officio Sacerd. capit. 33. ait, non requiri admonitionem, sed intelligendus est loqui in casu, quo turpibus, & enormibus se miscet, vt dicemus. Quinimo si non sit monitus tertio, sed immisceat se tyrannidi, & crudelitati, seditiones, & guerras excitando, vel publice atrociter delinquat, talem percutiens non esset excommunicatus, siue Clericus ille habitum portet siue non, argum. capitul. cum non ab homine, & ibi glos. in verbo Minime, de sentent. excommunicat. & capit. Non dubium, & capit. perpendimus, eod. tit. & lib. Richard. 4. distinctione 18. ar. 11. questione 5. Summa Astensis, parte 2. lib. 7. titul. 3. artic. 11. questione 2. vers. Sexto, Summa Pisanelle, verbo, excommunicatio, 2. in principio, Sanct. Anton. 3. part. titul. 25. cap. 1. §. Quarto notandum, Syluest. verbo, excommunicat. 6. nume. 6. §. sciendum quarto, versicul. Quarto, Nauarr. in Manual. capit. 27. n. 81. vers. Sexta illa verò, cap. in audientia & cap. contingit, 2. de sentent. excommunicat. quae requirunt admonitionem, vt quis percutiendo Clericum excommunicationem incurrat, intelliguntur de Clericis, qui taliter non excedunt, licet arma deferant, ex glos. in d. capitul. cum non ab homine, in verbo, Minime coercentur, & Astens. vbi supra.

9 *Quartus est*, Percutens Clericum exercentem negotia secularia, seu procuraciones, & administrationes personarum secularium post inhibitionem diaecesani sui, seu Praelati sui, excommunicationem non incurrit, quia Clericus ille si tertio monitus non desistat, privilegio Clericali priuatur; immo si Episcopus in Synodo publice mandasset sub pena privilegij Clericalis, quod quicumque tales procuraciones exerceret, per ipsum non defenderetur, & postea deprehensus fuerit in hoc delinquere, cum hac inhibitio loco trinæ monitionis succedat, eum percutiens non erit excommunicatus. Est enim indignum, vt eis Ecclesia subueniat, per quos constat in Ecclesia scandalum generari, colliguntur hæc ex capit. sine, de uita, & honest. Cleric. &

capit. Sacerdotibus. Ne Clerici, vel Monachi. Richard. 4. distinctione 18. articul. 11. questione 5. Hostiens. in Summa lib. 5. tit. de sentent. excommunicat. nu. 4. §. super illo, versicul. Quarto Summa Astensis, parte 2. lib. 7. tit. 3. artic. 1. questione 2. vers. septimo, Summa confess. lib. 3. tit. 33. questione 35. Summa Pisanelle verbo excommunicatio, 2. Sunt casus versicul. Quarto, Syluest. verbo, excommunicatio 6. numero 6. Notab. 4. versicul. Quinto, Tabiena, verbo, excommunicat. 5. casu 1. numer. 26. vbi etiam idem dicit, de Sacerdotibus seu Clericis ioculatoribus, & hominibus, si artem illam ignominiosam per annum exerceat, & tertio moniti non respiciant, carent enim omni privilegio Clericali, capit. vnico, de vita & honest. Cleric. lib. 6. Ioseph. Angles in floribus 4. Sentent. in questione de excommunicatione, articul. quinto, difficult. Concluf. 4. Cosmus Philarch. vbi supra, cap. 33. Notab. 3. casu 10.

10 *Quintus est*, Percutens Clericum coniugarum non deferentem habitum, nec tonsuram, excommunicatus non est, Archid. in cap. Ioannes, & ibi Ioan. Andr. de Cler. con. iug. Angelica, verbo excommunicatio, 5. numero 22. & est textus in c. vnico, de Cler. coniu. lib. 6. Cosmus Philarch. lib. 3. cap. 33. de officio Sacerdotis, Notab. 3. Casu 7. Gregorius Tholosanus, parte 2. in Syntagma iuris lib. 9. cap. 26. num. 16. talis enim sine aliqua monitione perdit privilegium.

11 *Sextus est*, Percutens Clericum causa correctionis, non est excommunicatus, capitul. cum voluntate, de sentent. excommunicat. quod intelligitur, quando percutiens ad

12 id legitimam habet facultatem & iurisdictionem, sic Episcopus per alium Clericum, subditos sibi Clericos verberare potest, non autem per seipsum, argum. capit. Nihil licet, distinct. 86. nisi quando deesset alius Clericus, per quem Clericum suum verberare posset ex gloss. in d. cap. Non licet, in verbo Non licet, distinctione 86. & Nauarr.

13 Manual. cap. 27. num. 86. vers. vigesima quarta. Alij vero Praelati inferiores, per seipsum, Clericos, vel religiosos suos verberare possunt detinere autem, & capere per quoslibet que possunt. Eodem modo Naturalis pater filios Clericos in minoribus existentes corrigere potest, argum. capitul. cum voluntate, & ibi Panorm. nume. 8. & glossa in verbo inferiorum graduum, de sentent. excommunicat. Summa Confess. lib. 3. tit. 33. quest. 35. Syluest. verbo excommunicat. 6. num. 6. Notab. 4. vers. octauo. Angelica, verbo, excommunicat. 5. numero 10. Sic etiam magister discipulos in iurisdictione, & correctionis verberare potest, d. cap. cum voluntate, §. sine. & cap. ex tenore, de sentent. excommunicat. Item maiores & seniores Ecclesie Clericos iuniores in minoribus existentes verberare licet possunt causa correctionis; Et presbyter, vel alius officialis in Ecclesia perturbare potest Clericos perturbantes officium diuinum, Innoc. & Hostiens. in cap. veniens, de sent. excomm. Summa Angelica, verbo excommunicatio, 5. numero 21. Summa Astensis, parte 2. lib. 7. tit. 3. artic. 1. quest. 14. Rich. 4. dist. 18. ar. 11. questio, 5. Caiet. verb. excommunicatio, cap. 5. §. Nota sexto, Tabiena, verbo, excommu. 5. casu 1. numero 26. versicul. Quartus de obtinentibus, Nauarr. in Manual. cap. 27. nu. 86. vers. vigesima quinta. Cosmus Philarch. vbi supra, Ioseph. Angles, vbi supra, art. 5. difficult. 4. Concluf. 2. quia in his casibus, non fit iniuria, sed correctio.

14 *Septimus est*, Percutens Clericum, qui excommunicatus non est, qui excommunicatus alias nolentem exire ex Ecclesia dum celebratur diuina, percutit, ex eodem Cosmo, vbi supra. Notab. 3. casu 16. Idem de quolibet regente familiam; potest enim de

15 mesticos suos Clericos corrigere. Hæc autem omnia, vt præfati auctores docent intelligenda sunt de leui percussione, quamuis si parum excederent modum, non essent excommunicati, nisi ex odio, & iniquitate prædictos Clericos verberarent, tunc enim essent excommunicati, vt glos. in d. cap. ex voluntate, in verbo in feriorum graduum de sent. excomm. & Caiet. & DD. vbi supra.

17 *Septimus est*, Cum quis vi incontinenti repellit, cum moderamine inculpatae tutelae, cap. si vero 1. de sentent. excom. & procedit etiam scienter, & deliberate id facit.

Ratio est: quia iure naturali indictum est se defendere. S. Thom. in addit. 3. par. quest. 2. 4. artic. 1. Hostiensis in Summa lib. 3. tit. 2. artic. 1. excommunicatio. numero 4. §. super illo. versicul. Decimo. Summa Confessorum lib. 3. tit. 33. questione 35. Summa Astenf. par. 2. lib. 7. tit. 3. artic. 1. questione 8. versicul. Decimo. Summa Pisanella, verbo, excommunicatio, 2. §. Sini casus, versicul. Nono. Angelica, verbo excommunicatio, 5. numero 13. Syluest. verbo, excommunicat. 6. numer. 6. Notab. 4. versicul. Nono. Tabiena, verbo excommunicatio, 5. casu 1. numero 10. versicul. Queritur de re percutientibus. Caieta. verbo, excommunicatio, capit. 10. §. Nota sexto, versicul. Secundus, Sanct. Anton. 3. par. tit. 2. §. capit. 1. §. Quarto Notandum, versicul. Sextus, Sotus 4. distinct. 22. questione 2. artic. 3. post Concluf. 5. & Nauarr. in Manual. cap. 27. numer. 82. versicul. Decima quinta, Ioseph Angles, in Floribus 4. Sentent. in questione de excommunicatione. artic. quinto, difficultat. 4. Concluf. vlt. & Cosmus Philarchus lib. 3. de officio Sacerd. capit. 33. Notab. 3. casu 12. Addit etiam Innocent. in dict. capit. si vero, 1. posse quem verberare Clericum, non solum pro sua, sed etiam pro illarum personarum defensione, per quas ei fit iniuria, vt sunt vxor, filij, serui, & huiusmodi; Nam & socij iniuria propulsanda est, argumen. cap. Non inferenda, 2. 3. questione 2. & etiam pro defensione patris, vel matris, vel familiae, vt docent Panorm. in capit. olim. 1. de restit. spoliat. Summa Astenf. par. 2. lib. 7. tit. 3. artic. 1. questione 9. Sanct. Antonin. Angelica, Syluest. & Tabiena, Caiet. & alij vbi supra. Qui etiam hoc ipsum extendunt ad percussorem pro defensione rerum suarum ablatarum. Hec tamen omnia fieri debent cum moderamine inculpatae tutelae; Dicitur autem moderamen inculpatae tutelae, quando quis facit illud sine quo aliter se, vel alios, vel res suas defendere non potest, ex Bart. in l. 1. C. vnde, vi, & in l. furem, ff. ad leg. Cornelianam de sicarijs, & Panorm. in d. cap. olim. 1. de restit. spoliat. quod considerari debet ad arbitrium boni viri, consideratis circumstantijs, scilicet, causa, vt fiat ad defensionem, & non ad vindictam; considerato etiam modo, qui enim inuaditur sine armis, non debet cum armis resistere, quod verum est regulariter; considerato etiam tempore, debet enim incontinenti fieri, id est, dum actu impugnatur, quia si iniuria facta iam sit personae, non est licitum percutere, etiam incontinenti, ex Tabiena, verbo excommunicat. 5. casu 1. numero 10. quia non esset defensio, sed vindicta, quae non est permessa singulis, sed iudici, ex glossa in l. si ex plagio, §. tabernarius, ff. ad leg. Aquil. & Innocent. in d. cap. olim. 1. nisi forte timeretur geminata percussio, vnde non debet insequi percussus suum percussorem, ex quo non vult amplius percutere; aut postquam fur peruenit ad locum destinatum, & adeptus est possessionem perfectam rerum suarum, non licebit domum illius adire & illum percutere; si tamen quis violenter expelleret Clericum de domo sua, quam occupauerat, non valeret aliter recuperare, non incurreret huius Canonis censuram, ex Innocent. in dict. capitulo olim causam, de restit. spoliat. & Syluest. vbi supra, §. Nono, in fine. Addunt etiam Angelica, verbo, excommunicatio, 5. numer. 14. Syluest. dict. §. Nono. & Tabiena vbi supra, numero 10. post Panormitan. in dict. capit. olim. 1. de restit. spoliat. Quod licet verberans Clericum causa defensionis aliter excederet modum inculpatae tutelae, non ex proposito, & ex deliberatione, sed in aduertenter, & ex surreptione, non incidit in excommunicationem, quia ad eam incurrendam requiritur dolus, vt communiter tradunt Doctores, & glossa in capit. significasti, 2. in verbo Moderamine, de homicid. & in capitulo cum voluntate, in verbo, voluntate, de sentent. excommuni.

21 Quod si Querat, An si quis fugiendo euadere possit, non tamen fugit, & sic percutit inuasorem, sui aut rerum suarum, censuram huius Canonis incurrat? Respondetur cum Bartol. in l. Prima C. vnde vi, quem referunt, ac sequuntur Panormitan. in capit. olim causam, numer. 17. de restit. spoliat. & Angelica verbo excommunicatio, 5. numero 15. licite posse percutere, quia fuga est quaedam iniuria, licet apud Labeonem, ff. de iniur. vnde Cynus in l. si

ex plagijs, §. tabernarius, ff. ad l. Aquil. ait, quod fuga rededit hominem viliozem; Quod sane dictum tunc est verum, quando ex tali fuga esset fugienti confusio; vt enim tradunt Syluest. verbo, excommunicatio, 6. numero sexto, Notab. §. 4. Nono in fine. Caiet. verbo, excommunicatio capit. 10. §. Nota sexto, versicul. Secundus & Nauar. in Manual. capit. 27. numero 82. versicul. Decima quinta, post Panormitan. in dict. capit. olim causam, numero 17. de restit. & Cepol. consil. 29. & Bald. consil. 11. Cosmus Philarchus lib. 3. de officio Sacerd. capit. 33. Notab. 3. casu 12. non ardetur licita haec defensio ad casum quo inuasus non potest aliter se, aut sua, aut alios saluare, sed rationabiliter etiam extenditur ad casum, in quo vituperabiliter fugiendo posset se saluare: vnde si spoliandus a Clerico euadere posset a Clerico inuasore per fugam scilicet turpem, & ignominiosam, in qua honor eius laederetur, & tamen non vult, sed stat, & percutit Clericum inuasorem, non erit excommunicatus, quia non tenetur ignominiosam fugam pati laicus a Clerico inuasore, sed potest suum saluando honorem, sicut & res suas, vim vi repellere. Addit tamen Caietan. & bene, non inde sequi, licet laico acceptare duellum a Clerico, prouocante illum; Quia aliud est velle pugnare, & aliud se, & sua tuendo, contra Clericum non minis, sed facto inuadentem, pugnare.

23 Octauus est, Quando quis inuenit Clericum cum vxore, matre, sorore, aut filia, & huiusmodi personis, scilicet sponsa, aut affini, si talis inueniens illum percutiat, non erit excommunicatus, secus si cum alia persona, quae non est ei propinqua, vt colligitur ex capit. si vero, 1. & ibi glossa in verbo, Matre, & verbo Turpiter, de sentent. excommunicat. & Hostiensis ibi, & in Summa lib. 5. tit. de sentent. excommunicat. numero quarto, §. super illo, versicul. vndecimo. Summa Confess. libro tertio, tit. 33. questione trigesima quinta. Astenf. in Summa part. 2. libr. 7. tit. 3. articulo 1. §. vndecimo, Summa Pisanella verbo, excommunicatio, 2. §. sunt Casus, versicul. Decimo, Angelica, verbo, excommunicatio, 5. numero 16. Anton. 3. parte, tit. 25. capitulo primo. §. Quarto notandum, versicul. Septimus. Syluest. verbo, excommunicat. 6. Notab. 4. versicul. Decimo, Tabiena, verbo, excommunicatio, 5. casu 1. numero trigesimo primo, versicul. octauus. Sanct. Thom. in addit. part. tertia, questione 2. articulo primo Caiet. verbo, excommunicatio, capit. 10. §. Nota sexto, versicul. Secundus. Soto, 4. distinct. 22. questione 2. articulo tertio, post Concluf. quintam, & Nauar. in Manual. capit. vigesimo septimo, numero 84. versicul. vigesima. Iosepho Angles in Flor. 4. Sentent. in questione de excommunicatione. articulo quinto, difficult. 4. Concl. 3. Cosmo Philarcho lib. tertio, de officio Sacerd. capit. 33. Notab. tertio. Casu 14. Ad uitandam autem hanc excommunicationem requiritur, vt haec percussio fiat in ipso actu inuentionis, & non ex intervallo, postquam ad alia diuertit, vel a loco discessit, secundum DD. in d. capit. si vero, 1. tunc enim cessat ratio, cur Canon excuset percutientem in actu inuentionis, quia scilicet, vix possibile est, vt quis tam iustum dolorem compescat, cum inueniat in actu delinquentem, vnde & lex civilis sic inuentum permittit occidere, ff. de adult. l. quod ait lex. §. Quod ait. Immo addunt praefati Doctores, quod etiam si non inueniat in actu nefario luxuriae, sed etiam in tactibus impudicis, & signis propinquis actui, & in loco suspecto, talis uerberans non excommunicatur, secus uero si inueniat Clericum osculantem in loco publico, secundum morem patriae. Item secundum Hostiensem, in tit. de diuortijs, & Astenfem ubi supra, si uir uxorem prehenderit, aut frater sororem, vel filius matrem, uel pater filiam in adulterio cum Clerico, tenere potest utraque inuitum sine excommunicatione per viginti horas contiuas, donec uocet testes, per quos probet adulterium, eosque tradat iudici puniendos, quod idem docent Syluest. & Cosmus Philarchus ubi supra, cap. 33. Notab. 3. Casu 19. Non tamen creditur testibus, nisi uiderint Clericum in adulterio, ex Summa Astenf. ubi supra. Quod si forte maritus procurauerit, ut Clericus uocaretur ab uxore sua ad turpem illam actionem, & sic eum uerberat, excō-

- municatus erit yterque, ſcilicet tam vxor, quam maritus percutiens, quia ſunt in dolo, & non poteſt aliquid impu-
tare Clerico. cum prouocauerit vt vocaretur ad turpitudi-
nem. Sic Summa Confefſorum lib. 3. tit. 3. q. 35. Summa
Aſtenſis, par. 2. lib. 3. tit. 3. artic. 1. q. 11. Summa Piſanella
verbo, excommunicatio, 2. §. Quid de illo, Angelica, ver-
bo excommunicatio, 5. numer. 20. Tab. verbo excommu-
nicat. 5. Caſu 1. numero 31. in fine. §. octauus. & Caiet. ver-
bo, excommunicatio, capit. 10. §. Nota quinto, & rectè,
quia huiusmodi dolus interueniens compaſſionem legis
rollit.
- 24 *Nonus eſt*, Quando Mulier impetita eſt a Clerico de
turpitudine, qui eam intiam tangebatur, ſi eum percutiat
cum moderamine inculpatæ tutelæ, zelo caſtitatis, non erit
excommunicata, quia deſenſio talis iuſta eſt, & quam-
uis aliquis exceſſus interueniret, excuſatur, ſi enim licet mi-
hi impunè percutere iniurium mihi in turpitudine meo-
rum, vt in caſu octauo dictum eſt, multo magis id licebit
impunè iniuriatæ in propria perſona; & ſicut ſufficit ibi
inchoatio actus, ita hic, qui enim attentat violare, iam tur-
pem autem inchoat ſic Summa Confefſorum lib. 3. tit. 33.
quæſt. 35. & Monald. quem citant, & ſequuntur Summa
Piſanell. verbo, excommunicatio, 2. §. Quid de muliere, &
Angelica, verbo, excommunicatio, 5. numero 21. & Rodo-
nens. quem refert, & ſequitur Summa Aſtenſis, par. 2. lib.
7. tit. 3. artic. 1. quæſtione 12. & idem tradit Caiet. ver-
bo, excommunicatio, capit. 10. §. Nota ſexto verſic. Secun-
dus. Sin verò eam non tangebatur, nec vim corporalem in-
ferebat, ſed tentabat eam tantum verbis, illum verberan-
do, excommunicata erit, ex Summa Confefſorum, Monal-
do, Aſtenſi, & Piſanell. citat. quod tamen bene limitat An-
gelica, vbi ſupra, quando aliter eum repellere non poterat,
puta, quia nec fugere potuit, nec clamare licuit, aut infa-
miam putabat clamare, & fauet Caiet. vbi ſupra, tunc e-
nim licite eum percutere poteſt, & expreſſe Ioseph An-
gles in Floribus 4. Sententiarum in quæſtione de excom-
municatione, artic. 5. difficult. 4. Concluſ. 4. & Coſmus
Philarchus lib. 3. de officio Sacerdotis, capit. 33. Notab. 3.
caſu 15.
- 25 *Decimus eſt*, Mittens manus violentas in Clericum de
mandato ſui Prælati, eum capiendo, non incurrit huius
Canonis cenſuram, capit. vt fama, de ſentent. excommu-
nicat. Rich. 4. diſtinctione 18. art. 11. quæſtione 5. Hoſtien.
in Summa, lib. 5. tit. de ſentent. excommunicat. nume. 4. §.
ſuper illo, verſic. Duodecimo. Summa Confefſorum lib.
3. tit. 33. quæſtio. 35. Aſtenſis in Summa, lib. 7. par. 2. titu. 3.
artic. 1. verſic. Duodecimo. Summa Piſanella, verbo
excommunicatio, 2. §. ſunt caſus, verſic. vndecimo, An-
ton. 3. par. tit. 25. cap. 1. §. Quarto notandum, verſic. octauus,
Tabiena, verbo, excommunicatio, 5. caſu 1. numer. 7. verſ.
Quæritur de prælati Ioseph. Angles in Floribus 4. Sentent.
in quæſt. de excommunicat. artic. 5. difficult. 4. Concluſ. 2.
Coſmus Philarchus lib. 3. de officio Sacerd. cap. 33. No-
tab. 3. caſu 20. & caſu 21. Quod intelligitur, dñmodo non
excedat modum ex propoſito; Quia ſecundum Ioan. An-
dr. in cap. ſi Clericos, de ſentent. excommun. lib. 6. Aſten-
ſem, & Piſanell. & alios vbi ſupra, ſi Clericus quietè ſe
permittit capi, & duci, & capiendus, & ducens eum non re-
ſiſtenteſ calce, vel pugno, vel alio modo percuſerit, ex-
communicatur. Immo, & quando Clericus cautionem fi-
dei iuſſoriam daret Epifcopo de parendo iuri, capi, aut de-
tineri non debet, niſi exceſſus enormitas, vel alia cauſa ra-
tionabilis aliud ſuaderet, vt in dict. capitul. ſi clericos, de
ſentent. excommunicatione, libro 6. habetur. Per laicum
verò Clericus etiam de mandato prælati verberari, aut
torqueri non poteſt, ſed verberans Clericus eſſe debet,
vel conuerſus alicuius Religionis, ex cauſa rationabili, ca-
pitul. vniuerſitatis de ſentent. excommunicat. Aſtenſis vbi
ſuprà. Tabiena, verbo, excommunicatione, 5. caſu 1. nume-
ro 7. Sanct. Antonin. 3. part. citat. Caietan. verbo, excom-
municatio, capitulo 10. §. Nota quarto, & Nauar. in Ma-
nual. capitulo vigefimoſeptimo, numero 86. verſic. vige-
ſima quarta, & Coſmus Philarchus vbi ſupra, Notab. 3.
caſu 23. qui etiam docent, Eccleſiaſticos torquentes Cle-
ricos per laicos excommunicari, niſi conſuetudine con-
traria excuſentur, & addit Nauar. quod qui conſuetudi-
nem ſequutus Clericum per laicum torquet, aut verberat,
quamuis, excommunicatus non ſit, peccat tamen. Hoc
autem mandatum debet eſſe ſpeciale, & non ſufficit gene-
rale, vt capiens ex mandato prælati ab excommunicatione
ne excuſetur, vt docet Aſtenſis vbi ſupra, par. 7. lib. 7. tit. 3.
art. 1. q. 13.
- 27 *Vndecimus eſt*, Clericus perſeuerans in malo, qui aliter
compelli nequit, a quouis etiam laico capi poteſt, & ligari,
vt præſentetur quam primum ſuo Prælato; qua ratione
excuſantur officiales capientes, & detinentes Clericos,
quos inueniunt in crimine patrato, vel patrando, vt ex
ſentent. excommun. Angelica, verbo, excommunicatio, 5.
nume. 12. & Caiet. verbo, excommunicatio, capit. 10. §.
Nota quarto, & Nauar. in Manual. cap. 27. num. 82. verſic.
cul. Decima ſexta. Coſmo Philarcho vbi ſupra, caſu 21. &
Iosepho Angles cit. Concluſ. 6. Item, vt ait Panorm. in d. ca-
pit. ſi vero, 1. num. 6. de ſentent. excommunicat. quem re-
fert, ac ſequitur Angelica, vbi ſupra, Et Familia poteſtatis
reperiens Clericum de nocte, quia verifimiliter timere po-
teſt delictum committendum, non incurrit excommuni-
cationem, ſi Clericum capiat, & præſentet Prælato, qui
non poteſt hic notari diabolica perſuaſio, cum hoc fiat ad
obuiandum delicto, & præſumptio mala ſit contra mo-
dentes de nocte. *Qui enim male agit, odit lucem.* Ioh. 3. de
refertur in cap. conſultul. de offic. deleg. & idem Panormitan.
cap. cum non ab homine, de iudic. vbi idem docet de eo
qui capit. Clericum propter malum, quod fecit, vt ducatur ad
prælatum ſuum, & dubitatur de fuga eius, & conſentit An-
29 gelica vbi ſupra. Qui ambo idem dicunt fieri poſſe, ſi cre-
ditor timet de fuga Clerici debitoris; ſic etiam detinetur po-
teſt per 24. horas ſi fecit aliquod delictum, vt vocentur te-
ſtes, ne ſit locus inſiſtationi, facit I. uocandos, cap. 5. ff. de
iur. Angel. vbi ſupra.
- 30 *Duodecimus eſt*, Percutiens degradatum realiter, quod
ſit, quando Clericus indutus veſtibus, ſicut ſi in officio of-
feret, degradatur, & deſpoliatur cum verbis ad hoc con-
gruis, vt habetur in capitul. degradatio, de pœnis libro 6.
Doctores, in capitul. At ſi clerici, de iudic. excommunicat.
non eſt; ſecus autem, ſi degradatum verbaliter percu-
rit, capitulo cum non ab homine, de iudic. & ibi Doctores,
& Panormitan. ibi, & in capitul. ex parte numero 3. de
Cleric. coniug. & in capitulo ad abolendam 1. numero 10.
de hæret. & in capitul. contingit, 1. numero 12. de ſentent.
excommunicatione. & in capitulo Nouimus, numero 2. de
verbor. ſignificat. Richard. 4. diſtinctione 18. artic. 11.
quæſtione 5. Hoſtien. in Summa, lib. 5. titu. de ſententia
communicat. numero 4. §. ſuper illo, verſic. Decimoſe-
nto. Summa Aſtenſis, par. 2. lib. 7. tit. 3. articulo 2. quæſtione
6. Summa Piſanella, verbo, excommunicatio, 2. §. ſunt ca-
ſus, verſic. Decimoſexto, & Sanct. Anton. 3. par. titu. 25.
capitulo 1. §. ſecundo Notandum. Angelica, verbo, excom-
municatio, 5. numero 24. Sylueſt. verbo excommunicatio
6. numero 4. verſic. de Clerico, & numero 6. verſic. De
cimotertio. Tabiena, verbo excommunicatio, 6. nume. 25.
§. Sextus. Nauar. in Manual. capit. 27. num. 81. verſic. No-
na, & Vgolin. de cenſur. Eccleſiaſt. Tabul. 1. capitul. 15. §.
15. num. 8. Coſmus Philarchus lib. 3. de officio Sacerdo-
tis capitul. 33. Notab. 3. caſu 8. & caſu 9. Qui omnes docent,
& percutientem Clericum degradatum realiter non
incurrit excommunicationem, quia talis perdidit priuile-
gium Clericale, vt patet ex capitulo Degradatio, de pœ-
nis, lib. 6. immo, nec qui percutit Clericum degradatum
verbaliter, dummodo incorrigibilis ſit, argument. capitul.
cum non ab homine iunctis ijs. quæ Doctores, & Panorm.
ibi, tradunt, de iudic. & idem Panorm. in capitulo ex parte
in fine de Cleric. coniug. ſecus autem ſi corrigibilis fuerit,
vt ſuperius dictum eſt.
- 31 *Decimus tertius eſt*, Percutiens Clericum bigamum
excommunicatus non eſt, argument. capit. Quilibet, &
ibi gloſ. in verbo duxerit, diſtinctione 84. bigamus enim
exutus eſt omni priuilegio Clericali, capit. vnico, de biga-
mis, lib. 6. vbi Ioan. Andr. ait, id intelligi de illis, qui con-
traxerunt bigamiam in Minoribus, & idem docet Gem.
ibi.

ibi. Ratio eorum est: quia taliter cōtrahens in Monachis, potest vivere, & debet, vcl laicus, secus vero si contraxit cum secunda in sacris, talis enim non perdit privilegium Clericale, licet sit privatus habitate ordinum; Quia dispositio in casu vero non se extendit ad casum fictum, maxime in penis, & quando est corrigibilis, & qui talis redire non potest ad seculum. capitul. Tuz, & ibi glo. fina. de apostat. Item religiosus licet bigamus, gaudet privilegio Canonis, & ideo eum percussus excommunicatur, ex Io. Andr. in q. Mercuriali, quia textus ille non privat eum privilegio Monachali, vel Religionis. Eadem docent Archid. in d. cap. Quisquis, dist. 84. Anton. 3. par. tit. 2. f. cap. 1. §. Quarto notandum, versic. Decimoquarto. Angelica, verbo, excommunicatio, f. num. 22, Syluest. verbo, excommunicatio, 6. num. 6. versic. Decimoquarto. Tabiena, verbo, excommunicat, f. casu 1. numero 26. versic. Quartus. Navar. in Manual. cap. 27. numero 81. versic. septima. & est communis DD. Cosinus Philiarcho lib. 3. de officio Sacerd. cap. 33. Notab. 3. casu 6. de qua re lib. 6. cap. 5. versic. Prima est, agemus.

33 Decimus quartus est, quando percussio illa non est peccatum mortale ex actus imperfectione, ex Palud. 4. distin. 18. quæst. 1. articulo. 2. Concluf. 2. Richard. 4. distin. 18. art. 11. quæstio. 5. Qui duo dant hanc Regulam, scilicet. Quod nullus excommunicatur a iure, nisi propter peccatum mortale, quod idem docent Syluest. verbo, excommunicatio, 6. num. 2. Tabiena, verbo, excommunicatio, f. casu 1. numero 4. §. Primo, Caietan. verbo, excommunicatio, capitulo 10. §. Nota sexto, & Navar. in Manual. capitul. 37. numero 9. & colligitur ex capitulo si quis suadente diabolo, 17. quæstione 4. & Angelica, verbo, excommunicatio, f. numero 26. Iosepho Angles vbi supra, articulo 3. difficult. 4. Conclufio. 1. Cosmo Philiarcho vbi supra, Notab. 3. Casu 1. & Casu 2. Quæ ratione Richar. Angelica, & Tabiena, & Caietan. vbi supra, versicul. Quartus. & Sanct. Thom. in addit. 3. par. q. 24. articulo. 1. & Sotus 4. d. 22. q. 2. art. 3. post Concluf. 5. & Astenfis in Summa, p. 2. lib. 7. tit. 3. art. 1. versic. Octavo, docent percussorem Clericum non ex odio, vel

34 invidia, aut indignatione, sed iocosa levitate, non esse excommunicatum. arg. c. 1. de sent. excom. vbi puer, qui non est capax doli, excusatur ab excommunicatione, si Clericum percussit. Sic etiam ex Richar. Tabiena. Angelic. Caiet. & alijs, si quis non ex deliberatione, sed ex surreptione, & subita passione socium suum Clericum leviter percussit, quamvis sit turbatus, vt contingere solet in ludente cum Clericis, maxime si prius a Clerico secum ludente percussus sit, non erit excommunicatus; inconsultus enim calor calumnie vitio caret, & mortale peccatum non committitur, nisi ex deliberatione, vel post tempus sufficiens humane fragilitati ad deliberandum, cum factum est tale, quod homo non obstante humana infirmitate tenetur de necessitate deliberare, vt per deliberationem ab illo opere illicito perpetrando retrahatur; Et hac ratione excusati possunt percussiones tam defensivæ, quam correctivæ, quando modicum excessivæ sunt, quia non ex deliberatione fit ille excessus, sed quasi ex impercepta passione impellente. Sic etiam excusantur officiales Principum accentes turbam; in qua sunt Clerici, quia talis percussio violenta est solum manus violenta materialiter in Clericum, & non formaliter, quia vel non intenditur violentia, vel non intenditur, quod sit in Clericum, Eodem modo si quis fugiens persequentes, Clericum ex equo deponat, & equum tollat, vt velociter se salvet, excommunicatus non erit; sicut enim reus non est rapinæ equi, ita nec violentiæ sacrilegæ, quia non animo iniuriandi, sed necessitate seipsum salvandi, alioquin probabiliter occidendus, aut graviter vulnerandus, id facere censetur. Sic Petrus de Perusio in cap. Nuper, de sentent. excommunicat. cuius ratio est, quia nemo in hoc casu diceret eum peccare mortaliter, & cum nemo excommunicationem huius Canonis incurrat, nisi ob peccatum mortale, argum. capit. Nemo Episcoporum, 1. 1. quæst. 3. consequens est, hunc excommunicatum non esse, & cum eo consentiant Angelica, verbo, excommunicatio, quinta, numer. 26. Syluest. verbo,

excommunicatio, 6. numero 13. & S. Anton. 3. par. tit. 2. f. cap. 1. §. Tertio notandum, versic. Fugiens, in hanc potius sententiam inclinatur, & expresse Tabiena, verbo, excommunicatio, f. Casu 1. num. 40. Caiet. verbo, excommunicatio, ca. 1. 10. Notab. 6. in fine. Et simile est, si in casu necessitatis defensionis gladium de latere Clerici occurrentis tolleret, quo se ab inimicis tueri posset, ex Angelica, & Caieta. vbi supra. Neque excommunicatus erit, qui violenter in cludit Clericum ne laedatur ab inimicis, quia licet faciat ei violentiam, non tamen est ibi dolus, ex Innoc. in c. Nuper, de sent. excom. Angelica, in verbo, excommunicatio, f. nu. 26. & Syluest. verbo, excommunicatio 6. nu. 5. versic. secundo, quia ei non irrogatur iniuria, sed salus procuratur quod idem tradit Cosmus Philiarcho lib. 3. de officio Sacerdotis, c. 33. Notab. 3. casu 13.

De Absolutione ab excommunicatione ob Clerici percussione in cursa.
Cap. XXVIII.

S Y M M A R I U M.

- 1 Excommunicatum ob clerici percussione regulariter solus Papa absoluit.
- 2 Excommunicatum ob leuem clerici percussione episcopus iure suo absolvere potest.
- 3 Prælati episcopo inferiores [filij] non [fratres] appellari solent.
- 4 Percussione leuem, mediocrem, vel enormem esse, quis discernat.
- 5 Percussio levis quanam sit, & cur sic dicta.
- 6 Percussio enormis unde, & ex quibus iudicari debeat.
- 7 Percussio Mediocris quanam, & unde iudicanda.
- 8 Percussio grauis, levis, aut mediocris, ex quibus signis, & circumstantijs metienda.
- 9 Absolui ab excommunicatione ob mediocrem, aut enormem clerici percussione in cursa quanam persone citra sedem Apostolicam possint.
- 10 Regularis alium eiusdem Monasterij percussione a suo prelato proprio absolui potest.
- 11 Regularis alium regularem alterius Monasterij percussione a quo absolvendus sit.
- 12 Clerici sub eodem tecto dormientes, & in eadem domo vescentes, ab episcopo suo absolui possunt.
- 13 Prælati in excommunicationem ob clerici percussione incidens a quo absoluentur.
- 14 Novitius ab excommunicatione ob clerici percussione in cursa, intra annum probationis prelato Monasterij absolui potest.
- 15 Novitius ab excommunicatione ob clerici percussione in cursa absolutus, si intra annum religionem egrediat, in eandem sententiam reincidit.
- 16 Absolvere excommunicatum in articulo mortis quilibet potest.
- 17 Excommunicatus, si morte preuentus absolutus non sit, quando, & a quo post mortem absolui poterit, & ad quid absolutio talis valeat.
- 18 Mulieres ob clerici percussione excommunicatæ, cuius cunque conditionis sint, ab episcopo absolui possunt, & quæ huius sit ratio.
- 19 Excommunicatus ob clerici percussione, si inimicitias capitales, aut alias in suas excusationes habeat, ab alio quam a Papa potest absolui.
- 20 Impuberes doli capaces ab excommunicatione ob clerici percussione in cursa episcopus absolvere potest.

Officia-